



Justiitsministeerium

Teie: 19.03.2024 nr 1.1.1/24-0003/-2T

Meie: 17.04.2024 nr 5-1/20-2

**Siseministeeriumi arvamus välisluude  
esindamise läbipaistvusele suunatud algatuste  
kohta**

Tulenevalt Riigikantselei resolutsioonist 2-5/24-00483 edastab Siseministeerium oma arvamuse Justiitsministeeriumile välisluude esindamise läbipaistvuseks suunatud algatuste kohta, kuhu kuuluvad (1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepanek, millega kehtestatakse siseturul ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuva luude esindamise läbipaistvuse kohta ja muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937, COM(2023) 637 ning (2) Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse ettepanek, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1024/2012 ja (EL) 2018/1724 seoses välisluude esindamise läbipaistvuse direktiivis sätestatud nõuetega, COM(2023) 636. Ülevaate koostasid Siseministeeriumi EL ja välissuhete osakond, sisejulgeolekupoliitika osakond ning kodakondsus- ja kodanikuühiskonna poliitika osakond. Vastuse koostamisel võeti arvesse Vabariiklaste Liidu arvamus. Valdonna eest vastutavad Siseministeeriumi rahvastiku ja kodanikuühiskonna asekanter Raivo Küüt ([raivo.kyyt@siseministeerium.ee](mailto:raivo.kyyt@siseministeerium.ee)) ning sisejulgeoleku asekanter Joosep Kaasik ([joosep.kaasik@siseministeerium.ee](mailto:joosep.kaasik@siseministeerium.ee)).

Siseministeerium toetab algatuste paketti, mille eesmärk on suurendada läbipaistvus välisluude esindamisel.

**Kodanikuühiskonna vaatest** on üldiselt tervitatav ühtsete läbipaistvus- ja vastutavusnõuete kehtestamine kolmandate riikide luude esindatuse tegevusele EL-is. Selleks on oluline, et oleks kokku lepitud ühtne ja selge määratlus, mida luude esindatus tähendab. Antud kujul on tegu pigem avalikkusele suunatud tööriistaga, millega tagatakse osaliselt kolmandate riikide nimel tehtava lobitegevuse läbipaistvus. On kaheldav, kas kehtestatavad nõuded ja sanktsioonid (järelvalveasutustel võimalik määrata üksnes haldustrahve) aitavad vältida demokraatlikke protsesse negatiivselt mõjutavaid välissekkumisi. Teisisõnu, ei ole tõenäoline, et ükski EL-i demokraatiat negatiivselt mõjutavad tegutsejad hakkab direktiivi rakendamise tulemusena oma tegevusi avalikustama ning registreerima.

Ühtset arusaamist ja kokkulepet vajab ka üksuse tegevus, millel on märkimisväärne mõju avalikule elule ja arutelule. Eraldi kolmandate riikide luude esindatuse lobiregistri loomist

Siseminister ei poolda, vaid kohandada tuleks olemasolevat(-olevaid) lahendusi ning vältida tarbetu halduskoormuse lisandumist. Täiendavad ettepanekuid direktiivi ettepanekule COM(2023) 637 ei ole, kuigi tasub pöörata tähelepanu artiklile 9.

**Artikkel 9** järgi luuakse igas liikmesriigis vähemalt üks register (või kasutatakse olemasolevat), mis sisuliselt tähendab lobitegevuse registri loomist. Taolisse registrisse peaksid ennast registreerima *ainult* need üksused, olenemata tegevuskohast, kes:

- a) tegelevad kolmanda riigi üksusele huvide esindamise teenuse osutamisega; või
- b) on avalik-õiguslikud või eraõiguslikud üksused, kelle tegevuse saab omistada kolmanda riigi ametiasutusele (artikkel 3).

Vabariikide Liidu hinnangul ei ole Eestis teadaolevalt selliseid vabariikide, kes nendele kriteeriumidele vastaks. Samas ei saa välistada, et väiksem arv ühendusi sellist eesmärki võivad kanda.

**Sisejulgeoleku vaatest** samuti toetame ELi-üleseid initsiatiive, mis ühtlustavad lähenemist huvide esindamisel ELi siseturul ja suurendavad läbipaistvust seoses kolmandate riikide huvidega. See peaks toetama ausat konkurentsi, protsesside läbipaistvust ja võimaldama hoida siseturгу tugeva ja tõhusana ning tuvastada rikkumisi süsteemsemalt. Tegemist on algatusega, mis potentsiaalselt võimaldab maandada ka hübriidohte seoses liikmesriikide oluliste otsuste mõjutamisega välisriikide huvides, sh valimiste mõjutamisega. Seetõttu on oluline, et antud algatused ei mõjutaks liikmesriikide võimekust tegeleda oma riigi julgeoleku tagamiseks vajalike otsusega ega kitsendaks õiguskaitseasutuste volitusi saada õigustatud juhtudel neile vajalikku teavet.

Tuleb pidada meeles, et liikmesriigid eraldi ei saa kunagi nii tõhusalt kaitsta siseturgu kui üheskoos, ühiste nõuete ja süsteemide kaudu. Kõik meetmed, mis toetavad demokraatiat ja võimaldavad ennetada ja tõkestada liidule ja liikmesriikidele kahjulikku mõjutustegevust kolmandate riikide poolt ning tõhustavad siseturul järelevalvet, on tervitatavad. Näeme selle algatuse puhul mõju ka kuritegevuse ja korruptsiooniohu ning liikmesriikidele ja liidule tervikuna süsteemsete ohtude maandamisel.

Tasub mainida, et tegemist on siiski keeruka ja ressursimahuka algatuste paketiga, mille puhul tuleb liikmesriikidel arvestada selle rakendamisel suurema administratiivse koormusega seoses andmete kogumisega, vahetamisega, analüüsimisega ja aruandluse korraldamisega. Oluline on vältida liigset administratiivset koormust õiguskaitsevaldkonnale seoses andmetele õigustatud juurdepääsuga ning järelevalvemeetmete ja vaidluste lahendamisega. On oluline, et andmete kogumise aruteludesse oleks kaasatud ka õiguskaitse valdkonna esindajad, et andmekorje ja andmevahetus ning järelevalve oleks optimaalne ja proportsionaalne. Lisaks tuleb hinnata muudatuste mõju ja proportsionaalsust püstitatud eesmärgiga, et vältida liigseid kulusid riigile.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Miilits  
kantsler

Katarina Budrik 6125144  
katarina.budrik@siseministeerium.ee